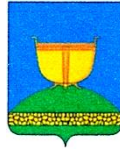

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ВЫСОКОГОРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО
РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

Кооперативная ул., 5, пос. ж/д станция Высокая Гора,
Высокогорский район, Республика Татарстан, 422700

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ МУНИЦИПАЛЕ РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

Кооперативная ур., 5, Биектау т/ю станциясе поселогы,
Биектау районы, Татарстан Республикасы, 422700

Тел.: +7 (84365) 2-30-50, факс: 2-30-86, e-mail: biektau@tatar.ru, www.vysokaya-gora.tatarstan.ru

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
от 28.12.2020**

**КАРАР
№ 974**

Биектау муниципаль районы башкарма комитетының 2013 елның 30 декабрдәге 3114 номерлы «2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында» карарына үзгәрешләр кертү хакында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 21 августындагы 692 номерлы «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрдәге 794 номерлы «2014 - 2021 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын раслау турында» карарына үзгәрешләр кертү турында» карары нигезендә, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү, үстерү һәм функциональлеген арттыру, шулай ук Россия Федерациясендә Биектау районына беркетелгән регионнарында татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру максатларында, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ:**

1. Биектау муниципаль районы башкарма комитетының 2013 елның 30 декабрдәге 3114 номерлы карары белән расланган «2014 - 2020 елларга Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасына (20.11.2015 № 1946 карары редакциясендә) түбәндәге үзгәрешләр кертүгә:

1.1 «исемендә "2014 - 2020" саннарын "2014 - 2022" саннарына алыштырырга;

1.2 күрсәтелгән карар белән расланган «2014 - 2020 елларга Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын яңа редакциядә баян итәргә (кушымтада китерелә).

2. Әлеге карарны Биектау муниципаль районының рәсми сайтында <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/> бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә).

3. Өлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны башкарма комитеты
житәкчесе урынбасары Р.Р.Сабирзянова йөкләргә.

Биектау муниципаль районы
Башкарма комитеты житәкчесе

Д.Ф.Шәйдуллин

Кушымта

Утверждено

Биектау муниципаль районы
башкарма комитетының 2020
елның 28 декабрдәге 974 нче
номерлы карары белән

**«2014-2022 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘУЛӘТ
ТЕЛЛӘРЕН ҺӘМ БАШКА ТЕЛЛӘРНЕСАКЛАУ, ӨЙРӨНҮ ҺӘМ ҮСТЕРҮ»
МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫ**

Программаның паспорты

Программаның исеме	«2014 - 2020 елларга Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба -Программа)
Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләүче	«Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеген» муниципаль учреждение (методист Юнысова С.Ф.)
Программаның максаты	Биектау муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә (беркетелгән регионнарда) татар телен саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> -Татарстан Республикасының дәүләт телләргә буларак рус һәм татар телләргә тигез яшәшкән ярдәм итү; - Татарстан Республикасында татар һәм рус телләргә укытуның һәм татар һәм рус телләргә укытуның бербөтен системасын үстерү; - Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләргә саклау һәм үстерү; - республикадан читтә татар телен саклап калу һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Башкортстан Республикасының Куюргазы районы, Тамбов өлкәсе); - Биектау муниципаль районындагы этнотел ситуациясенә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2014-2022 еллар
Еллар буенча бүленеп финанслау күләмнәре	Программаны финанслауның гомуми күләме акча исәбеннән Биектау муниципаль районы бюджеты, өстәмә керемнәр булганда, 560 000 сум тәшкил итә, шул исәптән: 2014 елда - 0, 2015 елда – 70 000, 2016 елда - 70 000, 2017 елда - 70 000, 2018 елда - 70 000, 2019 елда – 70 000, 2020 елда - 70 000, 2021 елда – 70 000,

	2022 елда – 70 000.
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижәләре (Программаның нәтижәләрен бәяләү индикаторлары)	2022 елга: - мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында татар милләте балаларын татар телендә укыту һәм тәрбияләү белән колачлау өлеше 48 процент дәрәжәсендә сакланачак; - гомуми белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган татар телендә укыту белән колачлау өлеше 35 процент дәрәжәсендә сакланачак; - гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә укыту белән колачлау өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланачак.

I. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, хәл ителүенә Программа юнәлдерелгән проблемалар

Әлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы «Россия Федерациясе халыклары телләре турында», 2005 елның 1 июндәге 53-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» федераль законнар, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, 1992 елның 8 июлдәге 1560-ХII номерлы «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» һәм 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар теленнән файдалану турында» Татарстан Республикасы законнары нигезендә, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлдәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе (Татарстан Республикасы Президентының 2013 елның 26 июлдәге ПУ-695 номерлы Указы редакциясендә), “2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” дәүләт программасын раслау турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрдәге 794 номерлы карары нигезендә эшләнде

Биектау муниципаль районында 2004 елның 11 октябрдәге 52-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2004 - 2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасын гамәлгә ашыру нәтижәләре

Биектау муниципаль районында төрле халык вәкилләре яши: татарлар - 64%, руслар - 34% һәм башкалар - 2%.

Татарстан Республикасы халыклары телләрән саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча ТР Дәүләт программасын гамәлгә ашыру «ТР халыклары телләре турында» Закон нигезендә райондагы милли сәясәтне хәл итүдә аерым урын алып тора.

Программаны гамәлгә ашыру эше максатчан характерда. Эш ике дәүләт телендә алып барыла. Документлар блокларында Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә барлык реквизитлар да бар. Татар телендә эш кәгазьләрен рәсмиләштерү өчен дә бөтен шартлар тудырылган. Гражданның шәхси мәсьәләләр буенча кабул ителүләре, аларның гаризалары, шикәятләре һәм үтенечләре белән эшләр ике дәүләт телендә алып барыла. Районда барлык киңәшмәләр, оештыру чаралары дәүләт телләрендә үткәрелә.

Мәдәният, мәгариф, сәламәтлек саклау, социаль яклау учреждениеләренә эчкә һәм тышкы бизәлешә, хезмәт күрсәтү объектлары телләр турындагы Закон таләпләренә туры китерелде.

Район республика башкаласы белән автобус элементәсе белән тоташкан. Пассажирларга хезмәт күрсәтү рус һәм татар телләрендә алып барыла.

Районда «Биектау хәбәрләре» газетасы басылып чыга. Газета рус (2627 экз) һәм татар (2586 экз.) телләрендә чыгарыла. 2012 елдан «Биектау FM» радиостанциясе эшли, радиотапшырулар ике телдә алып барыла.

Ел саен күрше Мари-Эль Республикасындагы традицион татар милли бәйрәмнәрендә район делегациясе катнаша.

Милли белем теләсә кайсы халыкның яңарышында мөһим фактор булып тора. Мәктәп милли мәдәниятне үстерүнең давамчанлыгын тәмин итә һәм аңа ирешүне һәр кешенең байлыгы, казанышы итә, туган телнең үзенчәлекле традицияләрен йөртүче һәм давам итүче, шулай ук гомумкешелек эхлакый кыйммәтләренә гомумкешелек мәдәни кыйммәтләрен булдыручы ижади шәхес формалаштыра.

«Мәгариф турында» Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» Татарстан Республикасы Законы, «2004-2013 елларга Татарстан Республикасының һәм Татарстан Республикасында башка халыкларның дәүләт телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү турында» Татарстан Республикасы Дәүләт программасы нигезендә Биектау районында милли мәгарифнең төп принцибы булып туган телдә укытуның һәм тәрбияләүнең демократик һәм конституцион хокукларын гамәлгә ашыру, әлеге хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру тора.

Милли белем шәхеснең интеллектуаль һәм рухи үсешә өчен киң мөмкинлекләр ача. Тулаем республика буенча кебек үк, Биектау районында да аның үсешенә төп проблемалары хәл ителгән: барлык мәгариф учреждениеләре татар теле һәм әдәбияты дәрәҗәләре белән тәмин ителгән, мәктәпләр укытучылар - тел белгечләре белән комплектланган, милли мәгариф учреждениеләрендә балаларга туган телендә белем бирү өчен шартлар тудырылган.

Районда 37 мәктәп эшли. Шуларның 18 е - татар телендә (10 урта, 1 төп, 7 башлангыч), 16 сы - рус телендә белем бирүче мәктәпләр (9 урта, 2 төп, 5 башлангыч), рус-татар мәктәпләре 5.

Районның гомуми белем бирү учреждениеләрендә барлығы 4146 укучы белем ала, шулардан татарлар - 2531, руслар - 1297, үзбәкләр - 19, тажиклар - 14, чувашлар - 13, әрмәннәр - 11, украиннар - 5, азәрбайҗаннар - 5, удмуртлар - 1, чеченнар - 1, ингушлылар - 1, катнаш гаиләләрдән - 243,.

Балалар бакчаларында 1795 бала тәрбияләнә, шуларның 1125 е - татар баласы. 8 балалар бакчасында укыту һәм тәрбия татар телендә, аларда 370 бала белем ала һәм тәрбияләнә.

Район мәктәпләрендә 95 татар теле һәм әдәбияты укытучысы эшли: шуларның 83е – югары педагогик белемле татар теле һәм әдәбияты белгечләре, 3 укытучының югары категориясе бар, 61 - беренче категория, 20 - икенче категория.

Район мәктәпләрендә 59 рус теле һәм әдәбияты укытучысы эшли: аларның 7се югары категориягә ия, 35 е- беренче категориягә ия, 7 се - икенче категориягә ия, 10сы - категориягә ия түгел.

Укыту дисциплиналарын камилләштерү һәм сәләтле балаларны ачыклау максатыннан, мәктәпләрдә, районда ел саен татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты буенча олимпиадалар уза. 2011-2012 уку елында район укучылары 5 призлы урын, 2012/13 уку елында татар теле һәм әдәбияты буенча республика олимпиадаларында 4 призлы урын алдылар.

Ел саен язучыларның юбилейларына багышланган район чаралары, туган телләренң айлыгы уздырыла. Алдынгы педагогик тәҗрибәне тарату максатында, ай саен татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинарлары уздырыла. 2010 елдан башлап, “Әлдермеш урта гомуми белем бирү мәктәбе” МБГБУ базасында Салих Сәйдәшев иҗатын өйрәнү буенча фәнни-гамәли конференция оештырыла. Укучыларның интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен ачыклау, татар телен һәм әдәбиятын белү белән кызыксынган мәктәп яшендәге балалар санын арттыру максатында 2013 елда “Туган телем - Тукай теле”, “Сөйлим әнием телендә”, “Татар егете”, “Яшь актерлар” бәйгеләре үткәрелде. Ел саен республика фәнни-гамәли конференцияләренең муниципаль турлары уздырыла (Раштуа укулары, Аксаков укулары, Л. Н. Толстой исемендәге конференция, Н. Лобачевский исемендәге, К. Насыйри, А. Кәлимуллин, Ш. Мәрҗани, Р. Фәхреддин һ.б.).

Ел саен «Татар теле һәм әдәбияты укытучыларының мастер-классы» республика конкурсының муниципаль туры уздырыла. 2011 елда Шәпше урта мәктәбенең татар теле һәм әдәбияты укытучысы Вәлиуллина Сәмбел Мөхәммәт кызы республика бәйгесендә 2 урынны яулады.

Районда, санитария-гигиена нормалары, куркынычсызлык техникасы таләпләренә туры килә торган, эстетик яктан рәсмиләштерелгән һәм бай иҗат лабораториясе булган заманча таләпләргә туры килә торган 16 татар теле һәм әдәбияты кабинеты бар.

Татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының район методик берләшмәләре эше укытучыларның һөнәри, педагогик осталыгын күтәрүгә, укыту һәм тәрбия процессына яңа технологияләр кертүгә юнәлтелгән. Елның төгәл планы төзелә, ай саен утырышлар, консультацияләр, кичәләр, язучылар белән очрашулар, семинар-киңәшмәләр уздырыла.

Районның мэгариф учреждениеләрендә тел белүнең төрле дәрәжәләрен тәэмин

итүче «Ана теле» дигән татар телен ерактан торып укыту мәгълүмати системасы проектын тормышка ашыру эше алып барыла.

Районда рус телен һәм әдәбиятын өйрәнү һәм үстерү «2011-2015 елларда Татарстанда рус теле» республика комплекслы программасы нигезендә алып барыла..

Татарларны туган телендә укыту 2013 - 2014 уку елында 46,11 % тәшкил итә (2531 татар баласының 1167 се туган телендә белем ала). Барлык белем бирү учреждениеләрендә татар телен (туган тел яки дәүләт теле) өйрәнәләр. Районда Якшәмбе (этномәдәни) мәктәпләре юк.

Федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә кертү шартларында мәктәп китапханәләренең функцияләре кискен киңәя һәм катлаулана. Хәзерге вакытта мәктәп китапханәләре агымдагы уку процессын тәмин итеп кенә калмый, укучыларның буш вакыт укулары белән дә житәкчелек итә, мәгарифне яңартуның ресурс базасы да булып тора. Универсаль мәгълүмат-китапханә үзәге буларак гомуми белем бирү учреждениесе китапханәсе барлык мәгълүмат ресурсларын берләштерергә һәм белем бирү процессында катнашучыларның ихтыяжларын тәмин итәргә тиеш.

Биектау районында 26 мәктәп китапханәсендә укыту-методик әдәбият белән эш алып барыла. Ел саен газеталарга һәм журналларга язылу оештырыла: 2013 елда рус телендә 210 нөсхә, татар телендә 141 нөсхә мәгариф учреждениеләре өчен муниципаль бюджеттан 107 мең 485 сум 11 тиен күләмендә.

Россия мәгарифен модернизацияләү мәктәпкәчә белем бирү системасына конструктив үзгәрешләр кертте. 2010-2015 елларга Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру кысаларында Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан төзелгән ижат төркеме тарафыннан заманча нәтижәле белем бирү технологияләре нигезендә балаларны ике дәүләт теленә укыту-методик комплектлары эшләнде һәм куелды. УМК үз эченә «Туган телдә сөйләшәбез», «Рус телен өйрәнәбез», «Татарча сөйләшәбез», күрсәтмә-тарату материаллары, эш дәфтәрләре, тәрбия-белем бирү процессын оештыру өчен хрестоматияләр, мультимедиа ресурслары, мультипликацион фильмнар, өлкән мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшьтәге балалар өчен татар теленә кызыксындырулы укыту «Раз - словечко, два - словечко» белән шөгыйльләнү кебек методик ярдәмлекләренә ала. Куелган ярдәмлекләр барлык яшь төркемнәрендә мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә нәтижәле кулланыла.

Төбәкара хезмәттәшлек

ТР Мәгариф һәм фән министрлыгының 11.03.2013 № 865/13 боерыгы нигезендә Биектау муниципаль районы Башкортостан Республикасының Куюргазы районы, Тамбов өлкәсе белән хезмәттәшлек итә. Биектау муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф бүлеге тарафыннан ел саен Башкортостан Республикасының Куюргазы районы, Тамбов өлкәсе арасында милләтара мөнәсәбәтләрне ныгытуга багышланган чаралар: уртак семинарлар үткөрү, укытучыларның педагогик тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, дәреслекләр сатып алуда ярдәм итү һәм башкалар планлаштырыла. БР Куюргазы районы мәгариф бүлеге белән элемтә урнаштырылган. Алар мәгълүматларына караганда, бу районда 3 татар мәктәбе эшли, аларда 6 татар теле һәм әдәбияты укытучысы укыта. Тамбов өлкәсе татар теле һәм

әдәбияты укытучыларына укыту-методик ярдәм күрсәтелде. Алга таба да шулай ук безнең район укытучылары күрше төбәкләрдәге коллегаларына тиешле методик ярдәм күрсәтәчәкләр.

Телләрне саклау һәм үстерү эшендә күрелгән тырышлыкка карамастан, хәл ителмәгән проблемалар да бар:

татар телен, районда яшәүче халыкларның милли телләрнен үзләштерүгә начар мотивация, аларның тел һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чаралары житәрлек булмау;

милли мэгарифне үстерүгә багышланган чараларны житәрлек финансламау.

II. Төп максат, максатларга ирешү һәм бурычларны хәл итү күрсәткечләре (индикаторлар), Программаның көтелгән төп нәтижеләре, Программаны гамәлгә ашыру сроклары тасвирламасы

Программа Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтенен төп принциплары нигезендә эшләнде, алар телләрнен үсеше һәм гармонияле үзара хезмәттәшлеген, районда яшәүче халыклар вәкилләренен милли-тел мәнфәгатләренен тотрыклы балансын саклауны күздә тотта.

Программаның максаты - Биектау муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрне, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә (беркетелгән регионнарда) татар телен саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Куелган максатка ирешү түбәндәге бурычларны гамәлгә ашыруны күздә тотта:

- Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләрнен тигез яшәшенә ярдәм итү;

- Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрнен укытуның һәм татар һәм рус телләрнендә укытуның бербөтен системасын үстерү;

- Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрнен саклау һәм үстерү; республикадан читтә татар телен саклап калу һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Башкортстан Республикасының Куюргазы районы, Тамбов өлкәсе);

- Биектау муниципаль районындагы этнотел ситуациясенә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ.

Биектау муниципаль районында рус телен дәүләт теле буларак саклау һәм үстерү чаралары Татарстан Республикасы Мэгариф һәм фән министрлыгының 2011 елның 30 декабрнендә 6981/11 номерлы боерыгы һәм район программасы белән расланган 2011 - 2015 елларга «Татарстанда рус теле» республика программасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаның чаралары Татарстан Республикасында телләрне саклауның һәм үстерүнен Программаның бурычлары нигезендә барлык төп аспектларын да үз эченә ала:

1 нче бурыч. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләрнен тигез яшәшенә ярдәм итү. Элеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләрнен яшәеше өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

2 нче бурыч. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрнен укытуның һәм татар һәм рус телләрнендә укытуның бербөтен системасын үстерү;

Гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә укыту белән колачлау өлеше, процентлар	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Гомуми файдаланудагы китапханәләрнең жыелма фонды өлеше	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Биектау муниципаль районында тел ситуациясе турында һәм Программаны гамәлгә ашыруның барышы, үткәрелгән чаралар турында массакуләм мәгълүмат чараларында язмалар саны	5	8	10	12	12	12	14	14	14	14	14	14
Программаны үтәүнең нәтижәлелеген анализлау саны	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

III. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программаны гамәлгә ашыру барышында аны эзерләүче - координатор (Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы башкарма комитеты) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген тәэмин итә.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы бүлекләр ел саен мәгълүматны Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы башкарма комитетына тапшыра.

IV. Программаның социаль-икътисадый нәтижәлелеге тасвирламасы

Программаның нәтижәлелеге гамәлләрне билгеләнгән вакытта башкару дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижәлелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы башкарма комитеты бүлекләренең агымдагы хисаплылык материаллары файдаланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе булып белем бирү дәрәжәсен, этнотел компетенциясен күтәрү, телләрнең яшәше даирәсен киңәйтү, мәгариф өлкәсе хезмәткәрләренең, хезмәт күрсәтүләренең һәм халыкның киң катламнары хезмәткәрләренең ролен күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлелеген саклау, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру торырга тиеш.

Программа сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлекләрендә, шулай ук район һәм татар теле мәгариф системасында

Татарстан Республикасының дәүләт һәм башка телләре эшчәнлеген чагылдыра торган сан күрсәткечләрен арттыруны, Биектау районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрен саклауны һәм үстерүне, дәүләт һәм башка телләренең социаль статусын һәм абруен күтәрүне күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга; тел, әдәбият һәм халыклар мәдәниятен популярлаштыручы агарту чараларының халык өчен үтемлелегенә; Татарстан Республикасы дәүләт телләренең функциональлеген күтәрүгә ярдәм итәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырчак, мәгариф системасын һәм халыкның этнотел ихтыяжларына хезмәт күрсәтүләр өлкәсен якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк.

4. Республикадан читгә татар телен саклау һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Башкортстан Республикасының Куюргазы районы, Тамбов өлкәсе)	муниципаль бюджет, өстәмә керемнәр булганда	0	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	160 000
5. Биектау муниципаль районында этнотел ситуациясенә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		0	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	560 000

«2014 - 2020 елларга Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасына 2нче кушымта

«2014 - 2020 елларга Биектау муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасының бурычлары

Төп чараларның исеме	Башкаруучылар	Төп чараларның үтәү срогы	Өстәмә керемнәр булганда муниципаль бюджеттан финанслау									
			2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1 бурыч. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләрен тигез яшәшенә ярдәм итү												
Муниципаль программаны эшләү һәм раслау	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Районда татар һәм рус телләрендә радиотапшыруларны гамәлгә ашыру	«Татмедиа» ААҖ Биектау филиалы	2014-2022	Төп эшчәнлек									

Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, шул исәптән сәүдә өлкәсе предприятиеләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын рәсмиләштерү	Район башкарма комитеты бүлекләре, жирле үзидарә органнары	2014-2022	Төп эшчәнлек
Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә урам күрсәткечләрен рәсмиләштерү	Төзелеш, архитектура һәм ТКХ бүлеге, ЖҮО	2014-2022	Предприятиеләр чаралары хисабына
Районда житештерелә торган продукцияне ТР дәүләт телләрендә этикеткалар, ярлыклар, инструкциялар белән тәэмин итүдә ярдәм	Районның сәүдә һәм сәнәгать предприятиеләре	2014-2022	Предприятиеләр чаралары хисабына
ТР ның ике дәүләт телендә халыкка сәүдә хезмәткәрләре тарафыннан хезмәт күрсәтү	Районның сәүдә һәм сәнәгать предприятиеләре	2014-2022	Төп эшчәнлек
Милли учреждениеләре саклау мәгариф челтәрен	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Рус телле мәгариф учреждениеләрендә татар сыйныфларын ачуны оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма	2014-2022	Төп эшчәнлек

	комитетының Мәгариф бүлеге» МУ											
ТР дәүләт телләрендә гомуммәктәп чараларын оештыру һәм үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек									
Г.Тукайга (26 апрель) багышланган еллык чараларны оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
Халыкара туган телне бәйрәм итүгә багышланган еллык чараларны оештыру һәм үткәрү (21 февраль)	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000
Рус, татар телләрендә газета һәм журналларга язылуны рәсмиләштерү	Район башкарма комитеты бүлекләре, жирле үзидарә органнары	2014-2022	Төп эшчәнлек									

Муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре өчен татар теле курсларын оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек							
			0	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
2 бурыч. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен укытуның һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү										
Татар һәм рус телләрен укытуны укыту-методик тәэмин итү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Республика бюджеты							
Татар һәм рус телләрен укытуның бербөтен системасын үстерү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек							
Мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә балаларны	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма	2014-2022	Төп эшчәнлек							

туган телдә укытуны һәм тәрбияләүне тәмин итү	комитетының Мәгариф бүлеге» МУ		
Туган телдә белем һәм тәрбия биреп, өстәмә белем бирү учреждениесендә түгәрәкләр, клублар оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ, «Тулпар» Мәктәптән тыш эш үзәге» БӨБ МББУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Татар телен өйрәнүнең төрле баскычларын тәмин итә торган «Ана теле» татар телен дистанцион укыту мәгълүмати системасы проектын гамәлгә ашыруда ярдәм итү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Татар, рус теле буенча олимпиадалар оештыру һәм үткөрү (мәктәп һәм муниципаль турлар), республика турында катнашуны тәмин итү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Туган телләрендә иншалар конкурсларын оештыру һәм	«ТР Биектау муниципаль районы	2014-2022	Төп эшчәнлек

үткәрү; сәнгатьле уку конкурслары	Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ										
Татар, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек								
Республика фәнни-гамәли конференцияләрен, педагогик укуларның (К. Насыйри, А. Кәлимуллин, Ш. Мәржани, Р. Фәхреддин) муниципаль турларын оештыру һәм үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек								
Татар теле укытучыларының «Мастер-класс» Бөтенроссия конкурсының муниципаль туры оештыру һәм уздыру; республика этабында катнашу	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
Рус, татар теле һәм әдәбияты буенча БДИ, БРТ оештыру һәм үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының	2014-2022	Төп эшчәнлек								

	Мәгариф бүлеге» МУ												
Күпмәдәниятле белем бирү системасында татар телен үстерүне тәэмин итү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек										
Күренекле мәдәният, әдәбият һәм сәнгать эшлеклеләре белән очрашулар оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
Китап күргәзмәләре, әдәби-тематик кичәләр, әңгәмәләр, язучыларның юбилей даталарына күзәтүләр оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек										
Рус теле һәм әдәбияты, татар теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының	2014-2022	Төп эшчәнлек										

конкурсының район турын оештыру һәм үткәрү, республика турында катнашу	Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ										
Күпмәдәниятле жәмгыятьтә тел һәм мәдәни мохит булдыру һәм үстерү: Программаның бүлеген «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МУ сайтында булдыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек								
Массакүләм мәгълүмат чаралары аша программа чараларын үтәүнең барышы турында халыкка даими мәгълүмат бирү	«Татмедиа» ААЖ Биектау филиалы	2014-2022	Төп эшчәнлек								
			0	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
3 бурыч. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү											
Ел саен “Милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты”ның мәктәп китапханәләре һәм вакытлы матбугат фондларын туплау, шул исәптән ТР халыклары телләрендә;	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Республика бюджеты								

Биектау муниципаль районинда яшәүче халыклар вәкилләренең тел һәм әдәбият декадасын үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек							
Туган телләр укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек							
Туган телләр укытучыларының квалификациясен күтәрү	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек							
			-	-	-	-	-	-	-	-
4 бурыч. Республикадан читтә татар телен саклау һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Башкортстан Республикасының Куяргазы районы, Тамбов өлкәсе).										
Татар телендә дәреслекләр, методик әсбаплар, аудио- һәм видеоматериаллар, матур әдәбият белән тәмин итүдә ярдәм	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының	2014-2022	Республика бюджеты							

	Мәгариф бүлеге» МУ											
Фестивальләр, конкурслар үткәрү, укытучылар һәм укучылар төркемнәре белән ике яклы алмашу	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
Делегацияләр кабул итү, оешма РФ төбәкләре укытучылары һәм укучылары өчен экскурсияләр	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	0	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
Семинар-киңәшмәләр, түгәрәк өстәлләр, беркетелгән төбәк вәкилләре белән конференцияләр	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек									
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5 бурыч. Биектау муниципаль районында этнотел ситуациясенә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ

Программаны ашыруның арттыру чаралары	гамәлгә нәтижәлелеген буенча оештыру	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Чараларның планнары үтәлешенә анализ	календарь чаралар	«ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге» МУ	2014-2022	Төп эшчәнлек
Программа үтәүчеләрнең анализ	чараларын хисапларына	ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитеты	2014-2022	Төп эшчәнлек
Чараларны киңәшмәләр үткөрү	үтәүчеләр белән	ТР Биектау муниципаль районы Башкарма комитеты	2014-2022	Төп эшчәнлек

Файдаланган кыскартулар исемлеге:

ТР –Татарстан Республикасы

МУ – муниципаль учреждение

БУ – белем бирү учреждениеләре

ДОУ – мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре